

השירות הפסיכולוגי באר יעקב | אוגוסט 2020

תפקיד הפסיכולוג בגנים: עקרונות מרכזיים בשיתוף הפעולה של פסיכולוג הגן עם צוות הגן וההורים

1. **שייכות מקצועית** – הפסיכולוגיות כפופות לנהלי משרד החינוך, פועלות על פיהם ועובדות תחת המחלקה לחינוך במועצה.
2. **ביקורים שגרתיים בגן ותצפיות כלליות** – הפסיכולוגית מקיימת ביקורים בגן עפ"י בקשת הגננות לצורך צפייה כללית באקלים והווי הגן, ובכדי להציע למנהלת הגן זווית ראייה נוספת להתרחשויות שונות בהקשר החינוכי, החברתי והרגשי. במידה ובתצפיות אלו יעלו נושאים שחשוב שכל ההורים יהיו מודעים אליהם – תקבלו מכתב מהפסיכולוגית. בנוסף, בתצפיות כלליות אלו הפסיכולוגית יכולה לזהות ילדים שמראים קושי כלשהו ומיידעת בכך את הגננת.

בנוסף, הגננת יכולה לקיים עם הפסיכולוגית מפגשי הדרכה על ניהול הגן, על איתור ילדים ובהתמודדות עם קשיים מגוונים.

3. תצפיות פרטניות – לעיתים הגננת מבקשת מהפסיכולוגית את נקודת מבטה המקצועית בנוגע לאחד הילדים הספציפיים בגן. זאת בהקשר להתנהגויות של הילד אשר הגננת מתלבטת כיצד להתייחס אליהן. בדרך כלל, ילדי הגן מכירים את הפסיכולוגית מביקוריה השגרתיים בגן. לרוב הם שמחים מאוד על כך שדמות מבוגרת מדברת איתם, יושבת איתם לצייר או לשחק ומפנה אליהם תשומת לב.

מבחינת ההורים אין צורך להכין את הילד לתצפית. רוב מוחלט של הילדים חווה את התצפית כחוויה טובה ונעימה גם ללא הכנה כלשהי.

לצורך ביצוע התצפית, ישנה התנהלות קבועה :

א. הגננת מבקשת את אישור ההורים לעריכת תצפית ומעבירה לידיהם טופס אישור חתום לביצועה. להורים ישנה כמובן זכות לסרב לתצפית.

ב. הפסיכולוגית מגיעה לגן לאחר קבלת האישור החתום ועורכת תצפית מרחוק - כשהילד אינו מודע אליה. לפעמים, מדובר בתצפית פעילה – המשלבת שיח עם הילד, משחק משותף, ציור וכד'.

ג. לאחר עריכת התצפית, הפסיכולוגית יוצרת קשר טלפוני עם ההורים לצורך מסירת משוב, ויכולה להציע במקרה הצורך, פגישה עם ההורים (**סעיף 4 "מפגשי הדרכה להורים"**). בפגישה זו, הפסיכולוגית תבקש לקבל מההורים כל מידע רלוונטי על ילדם, על מצבו בבית, על שנותיו הראשונות, על התפתחותו, על ההתמודדות שלהם כהורים איתו ועל האופן בו הם תופסים את ההתמודדות שלו עם מצבים שונים ועל איך תופסים את השתלבותו בגן.

מבחינתנו, ההורים הם המומחים הטובים ביותר לגבי ילדם ונשמח ללמוד מכם וגם להציע לכם את נקודת המבט שלנו לגבי מאפיינים שונים שלו. מטרת העל של הפגישה כזו היא להביא לתפקוד מיטבי של הילד ולגבש לגביו דרכי פעולה יעילות ונעימות.

4. מפגשי הדרכה להורים ולגננות – לאחר התצפית וידוע ההורים, לרוב הפסיכולוגית תקיים שיחת משוב עם הגננת בה היא תשתף את הגננת במידע שעלה מהתצפית ותבנה יחד עם הגננת תוכנית התערבות במסגרת הגן. לעיתים הפסיכולוגית תחליט לקיים פגישת משוב משותפת עם ההורים והגננת. בהתאם לצורך יקבעו פגישות מעקב בכדי לוודא שהמטרות שהוצבו אכן הושגו.

5. מפגשים של הדרכות הורים- פסיכולוגית הגן יכולה להציע להורים מפגשי הדרכה לאחר כל תצפית, עד 5 מפגשים. המפגשים יכולים להיערך במשרד השירותים הפסיכולוגיים או בזום. נדרשת נוכחות של שני

ההורים בכדי להגיע לתוצאות מיטביות. במידה והפגישה נערכת אונליין, יש לוודא קודם לכן קיומם של תנאים מתאימים – שקט, ילדים לא בסביבה, רוחב פס מתאים לשיחת וידיאו, מיקרופון ומצלמה תקינים.

6. פניה אל הפסיכולוגית הגן באמצעות הגנת – ניתן לפנות אל פסיכולוגית הגן גם מבלי שנערכה תצפית על ילד. הסיבות לפניה הן מגוונות: קושי בהתנהלות מול הילד בבית או בגן, לידת אח, קשיי גמילה, בעיות בתפקוד הילד, רגרסיה, שינוי משפחתי משמעותי, ליווי בעקבות מקרה חריג בחיי הילד, שאלה לגבי התאמתו לגן, שאלה לגבי בשלות לכתה א', שאלה בנוגע לסימפטומים מחשידים ועוד.

7. ועדות אפיון זכאות (ועדות השמה) / ועדות שילוב – בסביבות חודש דצמבר, הגנת בסיוע פסיכולוגית הגן ויועצת הגן, תגבש רשימת ילדים שלדעתה ייהנו בשנה הבאה מסיוע נוסף/מקביל (לדוגמא, גנת שילוב בגני חובה, גן שפה וכדומה). בשלב הבא, הגנת תשוחח עם הורי התלמיד ותשאל לדעתם. המשך התהליך תלוי בהסכמת ההורים. במידה וההורים מעוניינים, הגנת תבקש מהם למלא שאלונים. פסיכולוגית הגן לוקחת חלק נכבד בתהליך ההחלטה ונותנת את המלצתה עפ"י תצפיות שביצעה על הילד, שיחות עם ההורים ועם הגנת או על סמך אבחון מקצועי שהילד עבר. בסופו של התהליך, תתקיים ועדת שילוב (לטובת גנת שילוב בגן רגיל) או ועדת אפיון זכאות (לטובת קביעת זכאות לשירותי החינוך המיוחדים). הועדה תתקיים בהסכמת ההורים ובנוכחות ההורים (פיזית או וירטואלית). במקרה של הורים גרושים, שני ההורים צריכים להיות נוכחים או לחילופין לספק הסכמה בכתב לביצוע הועדה ללא נוכחותם. בנוסף, הפסיכולוגית משתתפת בוועדה בכדי לסייע להורים ולגנת להציג לוועדה את הילד ואת צרכיו ולתת את חוות דעתה המקצועית. מטרת הפסיכולוגית בוועדה היא לסייע להשמיע את קולו של הילד, להיות לו לפה ביחד עם ההורים, לטובתו ולטובת צרכיו.

8. הפניה להמשך בירור מקצועי במרכז להתפתחות הילד – פעמים רבות לאחר תצפית והתייעצות נפנה את ההורים יחד עם ילדם לבירור רב מקצועי מעמיק יותר במרכז להתפתחות הילד. מומלץ להגיע למרכז עם מכתב הפניה מצוות הגן המתאר את תפקודו בגן ואת הצורך בהמשך בירור. במרכז לרוב תפגשו רופא/ה התפתחותי/ת, מרפאה בעיסוק, קלינאית תקשורת שיערכו לילדכם אבחון מקיף ויתנו את המלצותיהם. במקרים רבים בהם תהיה המלצה להמשך טיפול, ניתן לקבל את הטיפול במסגרת המרכז.

9. חירום לאומי/ יישובי/ משפחתי – הפסיכולוגית מגיעה לגן ומייעצת לצוות הגן לגבי כל אירוע חירום לאומי/יישובי/משפחתי בו שותפים ילדי הגן. אנא ידעו את הגנת אם הילד נחשף במשפחה או בסביבת מגוריו למצבים חריגים, בכדי שנוכל לסייע לו. מצבי חירום יכולים להיות: גירושין, חשיפה לנגיף הקורונה, פטירה במשפחה, מחלה, משבר כלכלי, מצב בטחוני מעורער, פגיעה מינית או פיזית וכדומה.

10. השארות ילד שנה נוספת בגן חובה (בשלות) לילידי סתיו (ספטמבר-דצמבר) – לקראת האביב הגנת בהתייעצות עם פסיכולוגית הגן והיועצת מגבשת רשימת ילדי סתיו לגביהם ההורים והצוות מתלבטים אם נכון שיעלו לכיתה א או ייהנו משנה נוספת בגן. הגנת מיידעת את ההורים לגבי ההתלבטות ושואלת

לדעתם. במידה וקיימת הסכמה בין כל הצדדים לגבי הצורך בהישארות (הורים, צוות הגן, פסיכולוגית), אזי פסיכולוגית הגן מציידת את ההורים באישור השארות. במידה וקיימת התלבטות או חוסר הסכמה, פסיכולוגית הגן תזמין את ההורים להמשך התהליך עד להגעה להחלטה מוסכמת. קיום התהליך תלוי ברצון ההורים.

11. הדלגת ילד מגן טרום חובה ישירות לכיתה א' (תלידה לפני 31.3) - אישור הדלגה על ידי הפסיכולוג תיקח בחשבון את המוכנות הקוגניטיבית והרגשית של הילד וכן שיקולים נוספים, כגון גודל פיזי. העמדה הבסיסית של השפ"ח מתנגדת להדלגה ורואה בשנים בגן תקופה חשובה להתפתחות הילד, גם אם מדובר בילד נבון ומפותח מהמוצע. יחד עם זאת, הורי הילד המעוניינים בהדלגה מוזמנים לפנות לגננת לתחילת התהליך, לא יאוחר מה-1 בינואר. בשלב זה, ההורים ממלאים טופס בקשה והגננת ממלאת טופס חוות דעת על הילד. לפני חופשת הפסח, הגננת תזמן את ההורים לשיחה ותיתן להם את חוות הדעת שלה, חתומה על ידי המפקחת, כולל עמדתה ביחס להדלגה. הורים מוזמנים בשלב זה, לפני עריכת אבחון בתשלום, להתייעץ עם פסיכולוג הגן ולשמוע את עמדתה בנושא. אם הוחלט על המשך התהליך, ההורים מתבקשים להעביר לשפ"ח את כל הטפסים הרלבנטיים (טופס הבקשה, חוות הדעת החתומה של הגננת, חוות דעת רופא ילדים וכן הערכה פסיכולוגית שלא בוצעה בשפ"ח). ניתן לבצע אבחוני הדלגה במסגרת השפ"מ בתשלום הורים. מנהל השפ"ח יכנס ועדה בה יוחלט על קבלה או דחייה של בקשת ההורים וההחלטה תשלח להורים.

12. פתיחת תיק חסוי בשפ"ח - התערבויות קצרות של פסיכולוג הגן (1-4 מפגשים/ תצפיות/ התייעצויות) יתועדו לרוב באופן ידני על ידי פסיכולוגית הגן, ללא פתיחת תיק. במקרה של התערבות ממושכת יותר, יפתח בהתאם לנהלי משרד החינוך, תיק **חסוי ידני וממוחשב בשפ"ח**. כל המידע המצוי בתיק הינו מסווג וסודי בהתאם לכללי הטיפול בתיק רפואי. העברת חומר מתיק זה לגורם כלשהו תלויה בהסכמה כתובה מצד הורי התלמיד.

ולסיום, כמה מלים על שיתוף פעולה....

הערכה של ילדים בגיל הרך, בשיתוף פעולה עם ההורים ועם הצוות החינוכי, מביאה לרוב לתכנון מושכל של התערבויות קצרות טווח המבוצעות לרוב על ידי ההורים והצוות החינוכי. התערבויות אלו עשויות למנוע התפתחות בעיה עתידית ולהבטיח התפתחות נורמטיבית בתחומי החיים השונים. ככל שההתערבות בקושי נעשית מוקדם יותר, כך קל יותר לטפל בו. התערבות יעילה יותר ככל שהיא כוללת מבוגרים רבים יותר בסביבתו של הילד ובראשם הורי הילד וצוות הגן.

שנה טובה של שותפות לטובת התפתחות מיטבית של ילדי באר יעקב

ניתן ליצור קשר ישירות עם צוות השפ"ח בכל עת

08-957-9842 ,shapach@b-y.org.il

ד"ר דבי כהן
מנהלת שפ"ח באר יעקב

מיכל גלעד
רכזת תחום הגיל הרך בשפ"ח

